

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії

ХНУ імені В.Н. Каразіна

- _____ В.С. Бакіров
_____ 2018

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ЕКЗАМЕНУ З ПРАВА
для осіб, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого
спеціаліста
на другий курс (з нормативним терміном навчання на вакантні місця)
для здобуття ступеня бакалавра
ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ 081 ПРАВО; 293 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Вступний екзаме́н на 2 курс освітньої програми підготовки бакалавра спеціальностей 081 Право та 293 Міжнародне право юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна має за мету забезпечення комплектування навчальних груп студентами, які мають рівень знань та компетентностей, властивий молодшому спеціалісту спеціальності право (міжнародне право; правознавство). Відповідно, питання з кожної галузі знань повинні бути необхідними і достатніми для діагностики здатності абітурієнта успішно засвоїти бакалаврський курс (починаючи з 2 курсу).

Програма підготовки складається з основних питань таких базових курсів підготовки бакалавра права як: Теорія держави і права, Конституційне право України, Судові та правоохоронні органи України.

Вступний екзаме́н проводиться у формі письмової роботи за питаннями, які розміщені нижче. За умови успішного складання цього екзаме́ну абітурієнт допускається до участі у конкурсі на вступ до бакалавріату (2 курс) за спеціальностями 081 Право та 293 Міжнародне право.

1. ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

1. Дисципліна «теорія держави і права», її предмет.
2. Методи пізнання в «теорії держави і права», їх загальна характеристика.
3. Матеріалістична діалектика, її застосування в «теорії держави і права».
4. Функції дисципліни «теорія держави і права».
5. Співвідношення науки і дисципліни «теорія держави і права».
6. Система юридичних наук: поняття, структура.
7. Теорія держави і права у системі юридичних наук.
8. Теорія держави і права у системі суспільних наук.
9. Основні закономірності виникнення держави.
10. Особливості виникнення держави у різних народів світу.
11. Основні теорії виникнення держави (традиційні та нетрадиційні теорії).
12. Теологічна та патріархальна теорії походження держави.
13. Особливості насильницької та договірної концепцій виникнення держави.
14. Історико-матеріалістичний підхід до виникнення держави.
15. Психологічна та органічна теорії походження держави.

16. Поняття та ознаки держави, її відмінність від публічної влади первісного ладу.
17. Державна влада: поняття, ознаки. Співвідношення державної влади і держави.
18. Сутність держави.
19. Типологія держав: формаційний та цивілізаційний підходи.
20. Функції сучасної держави.
21. Правові форми діяльності держави, їх види.
22. Поняття та структура політичної системи суспільства. Суб'єкти політичної системи.
23. Ознаки, які відрізняють державу від інших суб'єктів політичної системи суспільства.
24. Взаємодія держави з політичними партіями та іншими об'єднаннями громадян (комерційними, некомерційними).
25. Поняття і ознаки громадянського суспільства.
26. Співвідношення громадянського суспільства і держави.
27. Умови формування громадянського суспільства.
28. Поняття державного суверенітету. Україна як суверенна держава.
29. Співвідношення суверенітету держави, суверенітету народу і суверенітету нації.
30. Поняття та ознаки демократичної держави. Україна як демократична держава.
31. Поняття та ознаки демократії. Демократія як багатоаспектне явище.
32. Основні форми та інститути демократії в Україні.
33. Референдум в Україні: поняття, види, юридична природа.
34. Поняття та ознаки соціальної держави. Україна як соціальна держава.
35. Поняття та ознаки правової держави. Україна як правова держава.
36. Принципи правової держави.
37. Зміст принципу «поділу влади». Система «стримувань і противаг».
38. Верховенство закону і права як принципу правової держави.
39. Висока правова культура як фактор формування правової держави.
40. Реальність прав та свобод людини і громадянина у правовій державі.
41. Права людини: поняття, види. Концепція трьох поколінь прав людини.
42. Поняття і види основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
43. Гарантії забезпечення основних прав, свобод і обов'язків людини і громадянина.
44. Правовий статус громадянина: поняття, структура.
45. Форма держави: поняття та структура.
46. Форма державного правління: поняття та різновиди.
47. Парламентська, президентська, змішана (парламентсько-президентська, президентсько-парламентська) республіка: загальна характеристика.
48. Форма державного устрою: поняття, різновиди.
49. Унітарна держава: поняття та ознаки.
50. Федерація: поняття, ознаки та різновиди.
51. Особливості розуміння конфедерації.
52. Форма державного (політичного) режиму: поняття та різновиди.
53. Особливості недемократичних державних режимів.
54. Тоталітаризм як форма державного (політичного) режиму, його ознаки.
55. Авторитарний державний (політичний) режим, його ознаки.
56. Механізм держави: поняття, ознаки, структура.
57. Орган держави: поняття та ознаки. Класифікація державних органів.
58. Структура державного апарату за Конституцією України.
59. Взаємодія апарату держави та органів самоврядування.
60. Допоміжний апарат в структурі механізму держави
61. Принципи діяльності державного апарату.
62. Соціальні норми у первісному ладі. Основні закономірності виникнення права.
63. Ознаки, які відрізняють норми права від норм поведінки у первісному ладі.
64. Основні сучасні наукові концепції праворозуміння.
65. Нормативна концепція праворозуміння.

66. Соціологічна концепція праворозуміння.
67. Ідеологічна концепція праворозуміння.
68. Поняття об'єктивного і суб'єктивного права.
69. Структура суб'єктивного права.
70. Поняття і ознаки права.
71. Системність та нормативність права.
72. Загальна обов'язковість та формальна визначеність права.
73. Установленість, санкціонованість та забезпеченість права державою.
74. Єдність та відмінність права від інших соціальних регуляторів.
75. Функції права: поняття, види.
76. Принципи права: поняття, класифікація.
77. Презумпція невинності як загальносоціальний принцип права.
78. Напрямки взаємодії людини і права
79. Право, політика, економіка: їх взаємозв'язок і взаємовплив.
80. Соціальні норми: поняття та види.
81. Право і технічні норми: порівняльний аналіз.
82. Співвідношення норм права і норм моралі.
83. Значення норм моралі для правотворчості та реалізації права.
84. Норми права: поняття, ознаки. 85. Види норм права.
86. Норми матеріального і процесуального права.
87. Структура норми права: поняття, її елементи.
88. Способи викладання норм права в статтях нормативно-правового акту.
89. Система права: поняття та структура.
90. Предмет і метод правового регулювання як підстава формування системи права. Диференціація права на публічне і приватне.
91. Галузь і інститут права: поняття, ознаки, приклади.
92. Поняття правової системи суспільства. Основні правові системи сучасності, їх загальна характеристика.
93. Система законодавства: поняття, структура. Співвідношення системи законодавства з системою права.
94. Поняття і форми систематизації законодавства.
95. Поняття правотворчості, її функції. Співвідношення понять «правотворчість» і «правоутворення».
96. Види і принципи правотворчості.
97. Правотворчий і законотворчий процес: загальне й особливе в основних стадіях.
98. Законодавча техніка: поняття і засоби. Юридична термінологія.
99. Оприлюднення актів парламенту, глави держави, уряду в Україні.
100. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види.
101. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, ознаки, види.
102. Укази Президента України в системі нормативно-правових актів. Розуміння інституту контрасигнатури.
103. Конституція України: її основні ознаки, місце і роль в системі нормативно-правових актів.
104. Поняття закону і його основні ознаки. Види законів.
105. Правила набуття та втрати чинності нормативно-правовими актами.
106. Строки набуття чинності актів парламенту, президенту, уряду в Україні.
107. Дія нормативно-правових актів у часі.
108. Дія нормативно-правових актів у просторі та щодо певного кола осіб.
109. Поняття юридичної колізії, порядок її розв'язання. Колізійні норми права.
110. Поняття і основні риси тлумачення норм права.
111. Способи тлумачення норм права.
112. Різновиди тлумачення норм права.
113. Поняття та види форм (джерел) права.

114. Поняття судового прецеденту, його особливості як форми права. Прецеденти Європейського Суду з прав людини.
115. Поняття безпосередньої реалізації норм права, її форми.
116. Поняття та ознаки застосування норм права.
117. Основні стадії застосування норм права.
118. Акт застосування норм права: поняття, ознаки, види.
119. Співвідношення нормативно-правового акту, акту тлумачення й акту застосування норм права.
120. Поняття прогалин у праві. Аналогія закону та аналогія права.
121. Поняття й ознаки правовідносин.
122. Види правовідносин.
123. Склад правовідносин.
124. Суб'єкти правовідносин: поняття, ознаки, види.
125. Поняття правосуб'єктності. Правоздатність, дієздатність.
126. Громадяни як суб'єкти правовідносин.
127. Держава, державні органи як суб'єкт правовідносин.
128. Юридична особа: поняття, ознаки, види.
129. Поняття та види об'єктів правовідносин.
130. Суб'єктивне право: поняття, структура.
131. Юридичні факти: поняття і класифікація.
132. Правомірна поведінка: поняття, ознаки, види, стимули.
133. Правопорушення: поняття, ознаки, види.
134. Склад правопорушення.
135. Юридична відповідальність: поняття, ознаки.
136. Види юридичної відповідальності.
137. Підстави юридичної відповідальності.
138. Принципи і функції юридичної відповідальності.
139. Правосвідомість: поняття, ознаки.
140. Структура правосвідомості, її функції та види.
141. Правова культура: поняття та види.
142. Поняття правового нігілізму, підстави його виникнення.
143. Законність і правопорядок, їх взаємозв'язок.
144. Поняття, види, способи і типи правового регулювання.
145. Механізм правового регулювання, його елементи і стадії.

2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

1. Поняття, предмет конституційного права України як галузі права.
2. Метод конституційно-правового регулювання.
3. Система конституційного права України.
4. Конституційно-правові норми: поняття, особливості, види.
5. Конституційно-правові відносини: поняття, особливості, види.
6. Суб'єкти конституційно-правових відносин.
7. Об'єкти конституційно-правових відносин.
8. Джерела конституційного права України як галузі права.
9. Конституційне право України як наука та навчальна дисципліна.
10. Поняття Конституції як Основного Закону суспільства і держави.
11. Юридичні властивості конституцій.
12. Класифікація конституцій.
13. Функції конституцій.
14. Загальна характеристика чинної Конституції України.
15. Порядок прийняття Конституції України, внесення в неї змін та доповнень.

16. Конституційна реформа в Україні на сучасному етапі.
17. Поняття конституційного ладу та його співвідношення із суспільним ладом.
18. Поняття та ознаки засад конституційного ладу України.
19. Система принципів, що складають засади конституційного ладу України.
20. Конституційні принципи народного та державного суверенітету, їх зміст та співвідношення.
21. Україна як демократична, правова, соціальна держава.
22. Конституційний принцип поділу влади: його зміст та реалізація в Україні.
23. Конституційний принцип найвищої соціальної цінності людини: його зміст та значення для розбудови України як правової, демократичної держави.
24. Конституційний принцип політичного, економічного та ідеологічного плюралізму в Україні.
25. Конституційні принципи верховенства права і законності: поняття і співвідношення між ними.
26. Конституційно-правове регулювання державних символів України.
27. Конституційно-правова відповідальність: поняття, особливості, види.
28. Поняття і принципи громадянства в Україні.
29. Категорії осіб, які є громадянами України.
30. Набуття громадянства України.
31. Припинення громадянства України.
32. Органи, які беруть участь у вирішенні питань громадянства та їх компетенція.
33. Поняття засад правового статусу особи та його елементи.
34. Конституційні принципи правового статусу особи в Україні.
35. Поняття і найважливіші властивості основних прав і свобод громадян України. Їх класифікація.
36. Громадянські (особисті) права громадян України: поняття та види.
37. Політичні права громадян України: поняття та види.
38. Економічні й соціальні права громадян України: поняття та види.
39. Культурні й екологічні права громадян України: поняття та види.
40. Механізм реалізації основних прав і свобод громадян України: поняття та структура.
41. Гарантії реалізації основних прав і свобод громадян України: поняття і види.
42. Конституційні обов'язки громадян України: поняття, ознаки, види.
43. Конституційно-правовий статус національних меншин в Україні.
44. Основи правового статусу іноземців та осіб без громадянства в Україні.
45. Конституційні права, свободи та обов'язки іноземців та осіб без громадянства в Україні.
46. Конституційно-правовий статус біженців в Україні.
47. Об'єднання громадян в Україні: поняття, ознаки, види, принципи діяльності.
48. Порядок утворення і припинення діяльності об'єднань громадян.
49. Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні.
50. Конституційно-правовий статус громадських організацій в Україні.
51. Конституційно-правовий статус релігійних організацій в Україні.
52. Поняття, види і предмет референдумів в Україні.
53. Порядок підготовки, проведення референдуму, а також визначення його результатів.
54. Поняття виборів та виборчого права.
55. Виборче законодавство та виборчі системи в Україні.
56. Конституційні принципи виборчого права в Україні.
57. Загальна характеристика виборчого процесу в Україні.
58. Конституційно-правовий статус виборчих комісій в Україні.
59. Порядок виборів народних депутатів України.
60. Порядок виборів Президента України.
61. Порядок виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
62. Порядок виборів депутатів місцевих рад.

63. Порядок виборів сільських, селищних, міських голів.
64. Конституційна форма правління в Україні.
65. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.
66. Порядок формування та структура Верховної Ради України.
67. Функції та компетенція Верховної Ради України.
68. Конституційно-правовий статус комітетів Верховної Ради України.
69. Конституційно-правовий статус депутатських груп і фракцій у Верховній Раді України.
70. Порядок роботи Верховної Ради України, його нормативне регулювання.
71. Загальна характеристика конституційно-правового статусу народних депутатів України.
72. Права та обов'язки народних депутатів України.
73. Гарантії діяльності народних депутатів України.
74. Конституційно-правовий статус Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
75. Функції та компетенція Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
76. Конституційний статус Рахункової палати України.
77. Конституційно-правовий статус Президента України.
78. Функції та компетенція Президента України.
79. Підстави дострокового припинення повноважень Президента України.
80. Правові акти Президента України.
81. Конституційний статус РНБО України.
82. Правовий статус апарату Президента України.
83. Конституційно-правовий статус Кабінету Міністрів України.
84. Склад, структура та порядок формування Кабінету Міністрів України.
85. Функції та компетенція Кабінету Міністрів України.
86. Правовий статус Прем'єр-міністра.
87. Парламентська відповідальність Кабінету Міністрів України.
88. Підстави та порядок припинення повноважень Кабінету Міністрів України.
89. Конституційно-правовий статус центральних органів виконавчої влади.
90. Конституційно-правовий статус місцевих державних адміністрацій.
91. Конституційно-правовий статус органів судової влади в Україні.
92. Конституційні принципи судочинства в Україні.
93. Конституційно-правовий статус суддів в Україні.
94. Поняття конституційної юристи акції та конституційного контролю. Види конституційного контролю в Україні.
95. Конституційний Суд України: склад, порядок формування, структура.
96. Функції та компетенція Конституційного Суду України.
97. Конституційне провадження, його форми і стадії.
98. Акти Конституційного Суду України.
99. Конституційно-правовий статус суддів Конституційного Суду України.
100. Конституційна форма державного устрою України.
101. Конституційні принципи та система адміністративно-територіального устрою України.
102. Конституційно-правовий статус Автономної Республіки Крим у складі України.
103. Конституційно-правовий статус Верховної Ради Автономної Республіки Крим.
104. Конституційно-правовий Ради міністрів Автономної Республіки Крим.
105. Поняття і принципи місцевого самоврядування в Україні.
106. Система місцевого самоврядування в Україні.
107. Територіальна громада як первинний суб'єкт місцевого самоврядування в Україні.
108. Конституційно-правовий статус місцевих рад.
109. Конституційно-правовий статус депутатів місцевих рад.
110. Конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів.
111. Конституційно-правовий статус виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.
112. Конституційно-правовий статус органів самоорганізації населення.

3. СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ

1. Поняття правоохоронної діяльності і правоохоронних органів.
2. Правозахисна діяльність.
3. Поняття правосуддя та його характерні ознаки.
4. Суд як орган правосуддя.
5. Принципи правосуддя та їх значення.
6. Поняття та основні риси системи суддів загальної юрисдикції
7. Поняття “судової інстанції”, її характеристика.
8. Колегіальний та одноосібний розгляд справ.
9. Самостійність суддів і незалежність суддів.
10. Місцеві суди. Порядок утворення, склад та повноваження.
11. Апеляційні суди. Порядок утворення, склад та повноваження.
12. Вищі спеціалізовані суди, порядок їх утворення, склад і повноваження.
13. Верховний Суд України, його повноваження.
14. Склад і повноваження Конституційного Суду України.
17. Поняття “конституційне подання” і “конституційне звернення”.
18. Вища рада юстиції. Склад і повноваження.
19. Система кваліфікаційних комісій суддів, їх завдання.
20. Рада суддів.
21. Дисциплінарна відповідальність суддів.
22. Правові основи діяльності прокуратури.
23. Система органів прокуратури.
24. Завдання прокуратури.
25. Принципи організації діяльності прокуратури.
26. Функції прокуратури.
27. Порядок призначення прокурорів.
28. Порядок звільнення прокурорів з посади.
29. Вимоги до працівників органів прокуратури.
30. Органи внутрішніх справ, їх завдання та місце в системі правоохоронних органів.
31. Система органів внутрішніх справ.
32. Завдання та принципи діяльності Служби безпеки України.
33. Система Служби безпеки України.
34. Поняття і види досудового слідства.
35. Завдання і компетенція органів дзнання.
36. Завдання органів державної податкової служби.
37. Система органів державної фіскальної служби.
38. Міністерство юстиції України та його завдання.
39. Повноваження Міністерства юстиції України.
40. Поняття адвокатури, завдання та принципи її діяльності.
41. Види адвокатської діяльності.
42. Професійні права адвоката.
43. Професійні обов’язки адвоката.
44. Адвокатська таємниця.
45. Гарантії адвокатської діяльності.
46. Організаційні форми діяльності адвокатури.

- 47 Кваліфікаційно-дисциплінарні комісії адвокатури та їх повноваження.
48. Дисциплінарна відповідальність адвоката.
49. Припинення адвокатської діяльності.
50. Поняття нотаріату. Права і обов'язки нотаріуса.
51. Державна та приватна нотаріальна діяльність.
52. Порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності.
53. Повноваження державного нотаріуса.
54. Повноваження приватного нотаріуса.
55. Нотаріальна таємниця.
56. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

Критерії оцінювання відповіді абітурієнта:

Відповідь письмова, у білеті 5 відкритих питань, повна відповідь на кожне з яких дорівнює 20 балам. Кожна відповідь оцінюється окремо, загальна оцінка за екзамен – сума балів за відповіді на усі питання. Абітурієнт допускається до участі у конкурсі за умови отримання не менше 50 балів.

Відповідь **на кожне питання** оцінюється за такими критеріями:

17-20 балів - абітурієнт правильно, системно, послідовно, грамотно і логічно дає повну відповідь на теоретичні питання;

12-16 балів - абітурієнт правильно використовує теоретичні положення і володіє необхідними навичками по узагальненню та систематизації відповіді, проте допускає незначні помилки й погрішності;

6-11 балів - абітурієнт викладає тільки основний матеріал, але не окреслює необхідні деталі, допускає неточні формулювання понять, відповідає неповно й не аргументовано.

0-5 балів - абітурієнт не виклав значної частини програмного матеріалу або допустив суттєві помилки при відповіді на теоретичні питання.

Затверджено Вченою радою юридичного факультету
протокол № 8 від 16.01.18 р.

Голова Вченої ради юридичного факультету

Т.Є. Кагановська